

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Tiszaugi Körtvélyes és Bokros (HUHN20157) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Deák József Áron

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Juhász Krisztina

Molnár Géza

Nagy Edina

Sallai R. Benedek

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2. Kezelési javaslatok.....	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	13
3.2.1.1. Kezelési egységek.....	13
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	20
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	20
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	21
3.2.5. Mellékletek	22
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	23
3.3.1. Agrártámogatások	23
3.3.2. Pályázatok	26
3.3.3. Egyéb	27
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	27
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	27
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	28
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	28

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	31
1.1. Környezeti adottságok	31
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	31
1.1.2. Vízrajzi adottságok	31
1.1.3. Talajtani adottságok	32
1.2. Természeti adottságok.....	32
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	35
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	38
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	38
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	41
1.3. Területhasználat.....	41
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	41
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	41
1.3.3. Területhasználat és kezelés	42
2. Felhasznált irodalom	44
3. Térképek.....	45

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20157
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	417,05 ha
---------------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
  - 6250* - Síksági pannon löszgyepek
- (* kiemelt jelentőségű élőhelytípus)

1.4.2. Jelölő fajok

- a tervezési területen nem található jelölés alapjául szolgáló faj

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Tiszakürt, Bács-Kiskun megye: Tiszaug

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

- Országos ökológiai hálózat övezete: A tervezési terület teljes területe az országos ökológiai hálózat magterület övezetéhez tartozik.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Tiszakürt községrendezési terve – 10/2003. (X.30.) rendelet (egységes szerkezetben, utoljára módosítva 18/2007. (XII. 20.) rendelettel)
- Tiszaug Község helyi építési szabályzata – 5/2009. (III.4.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Szolnoki erdőtervezési körzet (érvényes: 2005.01.01 – 2014.12.31.) törzskönyvi szám: 31/2005, kelt: 2005. augusztus 29. A következő tervezési időpont a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetben (új körzet neve): 2016.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár).
- Tisza Vadásztársaság (vadgazdálkodási alegység kódszáma: 16-755110) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- a területre halgazdálkodási terv nem vonatkozik

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Nagykunság alegység (2-18) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Elfogadás dátuma: 2010.08.01. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2009. szeptember. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program (2009-2014). Készítette: a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. Elfogadta: a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés 151/2010.(IX.24.) számú határozatával
- Kunszentmártoni Kistérség környezetvédelmi programja (2009-2014). Készítette: Hazai Térségfejlesztő Zrt, 2009. július
- Tiszaug Község Önkormányzatának Környezetvédelmi Programja (2014-2017)

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*).</i> Az élőhely megszűnését okozhatja, rontja a szomszédos természetszerű élőhelyek állapotát.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*).</i> Az élőhely fajkészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének. Esetlegesen cserjésedés is lehetséges, ami a gyepterület struktúráját, fajkészletét is átalakítja a tápanyag- és fény elérhetőségi viszonyok módosulása által.
A04.02	alullegettetés	L	15	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*).</i> Az élőhely fajkészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének is. A taposás hatására kialakult legszikesebb élőhelyek (vakszikesek, szikfokok) valamint az aprófüvű szikes gyepek (cickórós puszták, ürmöspuszták) eltűnhetnek. Rétiesedési, sztyeppesedési tápanyag-felhalmozódási folyamatok indulhatnak meg, ami az élőhelyek degradációjához, természetességének csökkenéséhez, hosszabb távon eltűnéséhez vezethet. Az alullegettetéssel cserjésedési folyamatok indulhatnak meg a legelés okozta zavarás megszűnésével.
A08	trágyázás	H	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) Síksági pannon löszgyepek (6250*).</i> A tápanyagok felhalmozódása miatt a fajkészletben a gyomok aránya nő meg, ami degradációhoz, a fajkészlet módosulásához, a természetesség csökkenéséhez vezet.
C01.02	Vályog- és anyaggyűjtés	M	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*).</i> Az adott eredeti élőhelytípus megszűnéséhez vezet, mert megváltoznak a felszínmorfológiai viszonyok, a víz- és a Na-sóellátottság. A tevékenység nyomán általában a térszín mélyülésével víztöbblet jelentkezik, így legfeljebb szikes mocsarak, szikes rétek képesek kialakulni. Szárazabb viszonyok mellett a gyomosodás sem kizárt. Az ilyen

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				anyagnyerőgödrök környékén a zavarás, a túrás és később a gépi kaszálás valamint a legeltetés hiánya miatt cserjésedési-erdősödési folyamatok indulnak meg (lásd e területen különösen), amelyekben az őshonos és tájidegen fajok, özöngyomok egyaránt részt vesznek.
G05.09	Kerítés, kerítésépítés	L	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A kerítések mentén a kaszálás és olykor a legeltetés intenzitása is kisebb lehet. A kerítések létesítése túrással jár, ami szintén a gyomoknak kedvez. A kerítések rontják a táj átjárhatóságát és tájésztétikai szempontból sem ideálisak. A Bokros délnyugati szegletében, azaz a 44. és tiszauz-tiszakürti út szegletében jellemző e tevékenység.
H02.05	Szennyvíz beszivárgása a talajvízbe	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , <i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A tápanyagok felhalmozódása miatt a fajkészletben a gyomok aránya nő meg, ami degradációhoz, a fajkészlet módosulásához, a természetesség csökkenéséhez vezet.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	1	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , <i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . Elszaporodásuk a szikes talajok szárazság, egyenlőtlen csapadékeloszlás és a kiterjedt csatornahálózat okozta kilúgozódás miatt tényező a szikeseken. A tájidegen fajok elszaporodása eltünteti, átalakítja az élőhelyet, akadályozza annak regenerálódását. Az idegenhonos fajok módosítják a talaj és mikroklimatikus adottságokat, a kompetíciós előnyük miatt korlátozzák az őshonos fajok tápanyagfelvételét. Terjeszkedésük más, szomszédos élőhelyekre is negatívan hat. Összességében a fajkészlet szegényedését, a természetesség csökkenést idézik elő.
I02	problémát jelentő őshonos fajok	L	15	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> , <i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A szikes réteken szárazság, egyenlőtlen csapadékeloszlás és a kiterjedt csatornahálózat okozta kilúgozódás miatt száraz cserjések – vadrózsa (<i>Rosa canina</i>), kökény (<i>Prunus spinosa</i>), egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) – és nádasok jelennek meg. Terjeszkedésük a kezelés hiányával, erősen lecsökkent intenzitásával is összefüggésben áll. A

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				degradációt jelző, akár természetes folyamatok során átalakítják az élőhelyet, akadályozzák annak regenerálódását, módosítják a talaj és mikroklimatikus adottságokat, korlátozzák más őshonos fajok tápanyagfelvételét. Máskor épp az átalakuló környezeti feltételeket, adottságokat jelzik, hisz ezekhez az őshonos gyom és nem gyomjellegű fajok is alkalmazkodhatnak. Összességében a fajkészlet szegényedését, a természetesség csökkenést idézik elő.
J02.05.04	víztározók			<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az adott eredeti élőhelytípus megszűnéséhez vezet, mert megváltoznak a felszín morfológiai viszonyok, a víz- és Na-sóellátottság. A tevékenység nyomán általában a térszín mélyülésével víztöbblet jelentkezik, így csak szikes mocsarak képesek kialakulni. Az ilyen tavak környékén különösen egyenetlen terepszonyok, meredek részsűk mellett a zavarás, a túrás és később a gépi kaszálás valamint a legeltetés hiánya miatt cserjésedési-erdősödési folyamatok indulhatnak meg, amelyekben az őshonos és tájidegen fajok, özöngyomok egyaránt részt vesznek. A Bokros délnyugati szegletében, azaz a 44. és tiszaug-tiszakürti út szegletében jellemző e tevékenység.
J02.14	sótartalom emberi hatásra történő megváltoztatása miatt bekövetkező vízminőség-változás	M	30	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A vízdékony Na-sók elvezetése a csatornahálózat által a sófelhalmozódási szint csökkenését, a szikesek kilúgozódását okozza. A csökkenő Na-só tartalom hatására a szikesek gyomosodnak, degradálódnak, fajkészletük csökken, homogenizálódik, átalakul. A folyamat az élőhelyek teljes eltűnését is okozhatja, azok más természetszerű, de gyakran gyomos élőhellyé alakulnak át.
J03.02	élőhelyi összeköttetések csökkenése emberi hatásra	M	5	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A tájökölógiai kapcsolatok, lépegető kövek megszűnése nemcsak az adott élőhely megszűnéséhez vezet, de ez akadályozza az élőhely fajainak terjeszkedését is. Ez összességében tájszinten a regenerációs folyamatokat is akadályozza.
J03.03	erózió hiánya, csökkenése,	L	20	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . A padkaerózióknak igen fontos szerepe van ezen

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	megelőzése			Crisicum típusú löszhátú padkás szikesek kialakulásában, formálódásában, fejlődésében. A szukcessziós folyamatokat is a padkaerózió, a sós altalaj feltárulása irányítja, amelyhez a legeltetés nagyban hozzájárul. Erózió nélkül több évszázados, évezredes léptékben nem alakultak volna ki ilyen nagy kiterjedésű szikesek. Az erózió megszűnésével – főleg a legeltetés megszűnésekor – az élőhely fajokészlete módosul, homogenizálódik, a gyomok aránya nőhet, s ez kedvezhet az özöngyomok megtelepedésének is. Az erózió hiánya által csökken az ürmöspuszták fennmaradási esélye is, mert a csökkenő talajvízszinttel mélyebbre kerülő Na-só felhalmozódási szint hatását a térszín alacsonyodása még egy ideig képes kompenzálni. Így az erózió fennmaradása nemcsak a meglévő élőhelyek formálódásához és fennmaradásához fontos, de magának az egész szikes élőhelykomplex fennmaradásához is nélkülözhetetlen. Az erózió fennmaradásával megvan az esély a szikes élőhelyek terjeszkedéséhez a szomszédos nem szikes, kiemeltebb térszínű élőhelyek rovására.
Kód	Kívülről hatóveszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	5	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A közeli Tisza ártere felől a csatornákon, mezsgyéken át ide is eljutnak az inváziós fajok.
Kód	Jövőbeli veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L=kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
D01.02	autópályák, autóutak, fő- és mellékutak	M	10	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i> . A tervezett M44-es nyomvonala mentén az élőhely megszűnéséhez, illetve annak közvetlen közelében a zavartság, szemetelés stb. hatására az élőhely természetessége csökken.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	100	<i>Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)</i> . Az élőhelyek összetételének változásához, szegényedéséhez vezet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Tiszaugi Körtvélyes és Bokros kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célkitűzés ezen a Natura 2000 területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása és lehetőség szerinti fejlesztése, valamint a Natura 2000 területek lehatárolása alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Ennek megfelelően az alább célkitűzések fogalmazhatók meg:

- a pannon szikesek (1530*) és pannon löszgyepek (6250*) jelölő élőhelytípusok állapotmegőrzése és állapotjavítása érdekében természetvédelmi és gazdálkodási szempontból optimalizált legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása
- az esetleges alkalmi beszántások megakadályozása, a meglévők megszüntetése, ezzel a pannon szikesek (1530*) arányát és kiterjedését negatívan befolyásoló egyik ténylegesen előforduló direkt humán hatás kiküszöbölése
- a síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhely további térvészítésének elkerülését segítő kezelési rendszer kidolgozása
- a bolygatott részek gyepeinek rekonstrukciója javasolt gyommentesítő kaszálással
- a gyepterületek megőrzésének érdekében fontos az ott található inváziós lágymű- és fászfű állományok – pl. selyemkóró (*Asclepias syriaca*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) – megtelepedésének és terjedésének megakadályozása
- javasoljuk az idegenhonos fászfű állományok (pl. fehér akác /*Robinia pseudoacacia*/) fokozatos őshonos állományokra való cseréjét, és átállni a folyamatos erdőborítást biztosító, a cserje- és gyepszintet kímélő művelési módra
- a belvízelvezető csatornákon természetvédelmi célú vízvisszatartó létesítmények telepítésének előkészítése és megvalósítása a lecsapoló hatás csökkentése érdekében
- a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) érdekében a terület időszakos vízü élőhelyeinek (mocsarak, kubikgödörök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési valamint az élőhely-rekonstrukciós és -

fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, a hasonló jellegű élőhelyfoltokból álló úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). A fajvédelmi valamint a kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.3. és 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A kezelési javaslatok esetében el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Ürmös szikes gyepek, cickórós gyepek, szikes rétek, mocsárrétek, magassásosok, mézpázsitosok, löszgyepek, zavart üde és száraz gyepek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: F1a - Ürmöspuszták
- F1b - Cickórós puszták
- F2 - Szikes rétek
- H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OF - Magaskórós ruderális gyomnövényzet
- Natura 2000 élőhely: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* - Síksági pannon löszgyepek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyeinek fennmaradása a jelenlegi kezelési módszerrel (kaszálással) fenntartható. A délkeleti részen a feljövő kocsányos tölgy (*Quercus robur*) és a

Körtvélyes vadkörte (*Pyrus pyraster*) megőrizendők legalább egy ligetes állományként, a inváziós fásszárúak irtása viszont mint az előbb említett őshonos fajok és a gyep állapotát is javítja.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

- GY09 Fogasolás nem megengedett.
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY28 A gyep cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY61 A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
- GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
- GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
- GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A Láp-legelő északi részén lévő cserjésedő, erdőszedő foltoknál az őshonos cserjéket és fák meghagyása, míg az inváziós fajok irtása javasolt.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységben élőhelyeinek fennmaradása a jelenlegi kezelési módszerrel (kaszálással) fenntartható.

A Tiszaugi Bokros délkeleti részén a feljövő kocsányos tölgy (*Quercus robur*) és a Körtvélyes vadkörte (*Pyrus pyraster*) – az inváziós fásszárúak irtása mellett – a gyep állapotát is javítja.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Természetes vizes élőhelyek, medrek mocsári növényzete. Vízi harmatkása, pántlikafű, sások, nád, gyékény, tavi káka uralta növényzet

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a - Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B2 - Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
B5 - Nem zsombékoló magassásrétek
D34 - Ártéri mocsárrétek

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

Továbbiakban is javasolt a terület kaszálása, a jövőben legeltetéssel is érdemes lenne próbálkozni. Javasolt kisebb, nyílt (időszakos) vízfelszín kialakítása. A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken (különösen kubikgödrökben) indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód   Vizes területekre vonatkozó előírások-javaslatok

- V01   A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
- V06   A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
- V07   A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
- V08   Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Javasolt a jelenlegi illegális hulladéklerakók felszámolása, a további lerakások megakadályozása.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület kisebb foltokban megjelenő nedvesebb élőhelyek kezelési egysége. A hozzátartozó nádasodó területek fenntartása növeli a terület sokszínűségét. A bennük megtelepedő inváziós növényfajok állományainak lehetőleg mechanikus (a szennyezésre érzékeny vízhez közeli élőhelyek miatt) visszaszorítása elengedhetetlen, a kezelési egység természetességének megőrzése érdekében. A közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajosgötte (*Triturus dobrogicus*) állományának fennmaradása érdekében indokolt az időszakos vízállások fenntartása.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Erdők és facsoportok. Őshonos fafajú facsoportok, akácok, nemes nyarasok.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
S1 - Akácültetvények
S7 - Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
- érintett erdőrészek: Tiszaug 14/A, 14/D, 14/L, 14/M, 14/N

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok

A területen található erdőtagok illetve más kisebb facsoportok fenntartása is javasolt. A tájidegen nemesnyárasok és akácok szerkezet átalakítása javasolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Szolnoki erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényes: 2005.01.01 – 2014.12.31.) törzskönyvi szám: 31/2005, kelt: 2005. augusztus 29)

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód   Erdőterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusossal.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E77	Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységben az őshonos, a tájegységre jellemző erdők kialakítására célszerű törekedni. Az idegenhonos fafajokkal erősen fertőzött állományok, belőlük is az akác (*Robinia*

pseudoacacia), keskenylevelű ezüstfa (*Eleagnus angustifolia*) és a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) kiterjedt állományainak visszaszorítása, valamint az erdőállományokba őshonos, a tájegységre jellemző elegyfajok – pl. vadvadkörte (*Pyrus pyraeaster*) stb. – telepítése a kezelési egység és vele a tervezési terület természetességét növeli. Ezért erdőállományok gyérítése, véghasználata után kiemelten fontos az őshonos fafajokkal – pl. kocsányos tölgy (*Quercus robur*), vadvadkörte (*Pyrus pyraeaster*) stb. – való felújítás. A vágásterületen és később a fiatalos állományban is szükséges, az állomány védelme érdekében, az inváziós fajok visszaszorítása mechanikus, vagy amennyiben szükséges, vegyszeres (lebomlók használatával) úton.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Szántóföldek.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
T2 - Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
T6 - Extenzív szántók
T12 - Évelő energianövények ültetvényei

(3) **Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok**

A kezelési egység területében található szántók visszagyepesítése javasolt. A szántók fennmaradása esetén a vegyszer és a műtrágya használat ésszerű keretek között tartását javasoljuk a (4) pont b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok alpontjában foglaltak betartásával).

(4) **Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok**

a) Kötelezően betartandó előírások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

1) A veszélyeztető hatás mérséklését szolgáló önkéntesen vállalható előírások

Kód Szántóterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

- SZ19 Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
- SZ20 Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
- SZ24 Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
- SZ35 Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
- SZ49 Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.

2) A visszagyepesítés, rekonstrukció utáni állapotra vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	<u>Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok</u>
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ54	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucernakultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ60	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

E Natura 2000 területen nem indokolt a szántóföldek fenntartása, javasoljuk a szántó parcellák esetében a visszagyepesítést az előző fejezet ide vonatkozó pontjai alapján. E kis foltokat viszonylag jó állapotú gyepek veszik körül, így az onnan gyűjtött őshonos fajok magvaiból, terméseiből végzett magvetés a legeredményesebb visszagyepesítési módszer, viszont a szántók felhagyásával és spontán gyepesedéssel is sikeresen kialakítható a gyeptakaró. Utóbbi esetben gyomfajok megjelenése miatt évi minimum kétszeri kaszálás ajánlható.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A természetes élőhelyekkel érintkező területeken a pufferzóna kialakítása az élőhelyek védelme érdekében szükséges. A szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása jelenleg veszélyeztetett, leginkább a szántóföldi növénytermesztés felhagyásával és a terület visszagyepesítésével, élőhely-rekonstrukciójával lehetséges. Az intenzív művelés zavarásának elkerülése miatt indokolt a visszagyepesítés.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Beépített területek, telephelyek, roncsolt területek.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: U4 - Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók
U10 - Tanyák, családi gazdaságok
U11 - Út- és vasúthálózat

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatként a tanyák évi legalább egyszeri kaszálással történő gyommentesítést, inváziós fajok visszaszorítását.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód   Gyepterületekre vonatkozó előírások-javaslatok

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre vonatkozó javaslat nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Korábbi tanyák helyén lassan regenerálódó gyeppek, melyeket természetes élőhelyek öveznek. A későbbiekben magkészlétként biztosíthatják regenerációjukat, viszont a – főként inváziós – gyomfajok, mint pl. keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), csökkentése (kezdetben évente legalább háromszori kaszálással), azért kiemelten fontos, mivel ezen állományok főként innen terjednek tovább a belső területekre.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési előírások között. Összefoglalva visszagyepesítésre lenne szükség a KE-4 (szántók) esetében a kezelési egységnél már szó esett ezek szükségességéről.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló, a kijelölés alapjául nem szolgáló, de közösségi jelentőségű fajok érdekében javasolt fajvédelmi intézkedések.

A **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések, melyek a KE-2 kezelési egységet érintik:

- Javasolt a terület időszakos vizű élőhelyeinek (mocsarak, kubikgödrök, árkok) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos a mocsárréti és szikes gyepi élőhelyek megőrzése, természetességi

állapotuk javítása (megfelelő intenzitású legeltetés, inváziós fajok visszaszorítása). Indokolt környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása a terület táji környezetében. Javasolt a jelenlegi illegális hulladéklerakók felszámolása, a további lerakások megakadályozása.

- A mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken (különösen kubikgödrökben) indokolt a növényzet részleges visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

Az **ürge** (*Spermophilus citellus*) állományának megerősítése érdekében visszatelepítésre lenne szükség, mivel a faj itteni populációjának mérete oly mértékben lecsökkent vagy kipusztult, hogy nem sikerült kimutatni a területről, továbbá a legközelebbi előfordulási területekről is gátolt a diszperziója a nagykiterjedésű, intenzíven művelt szántóterületek közbeékelődése miatt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

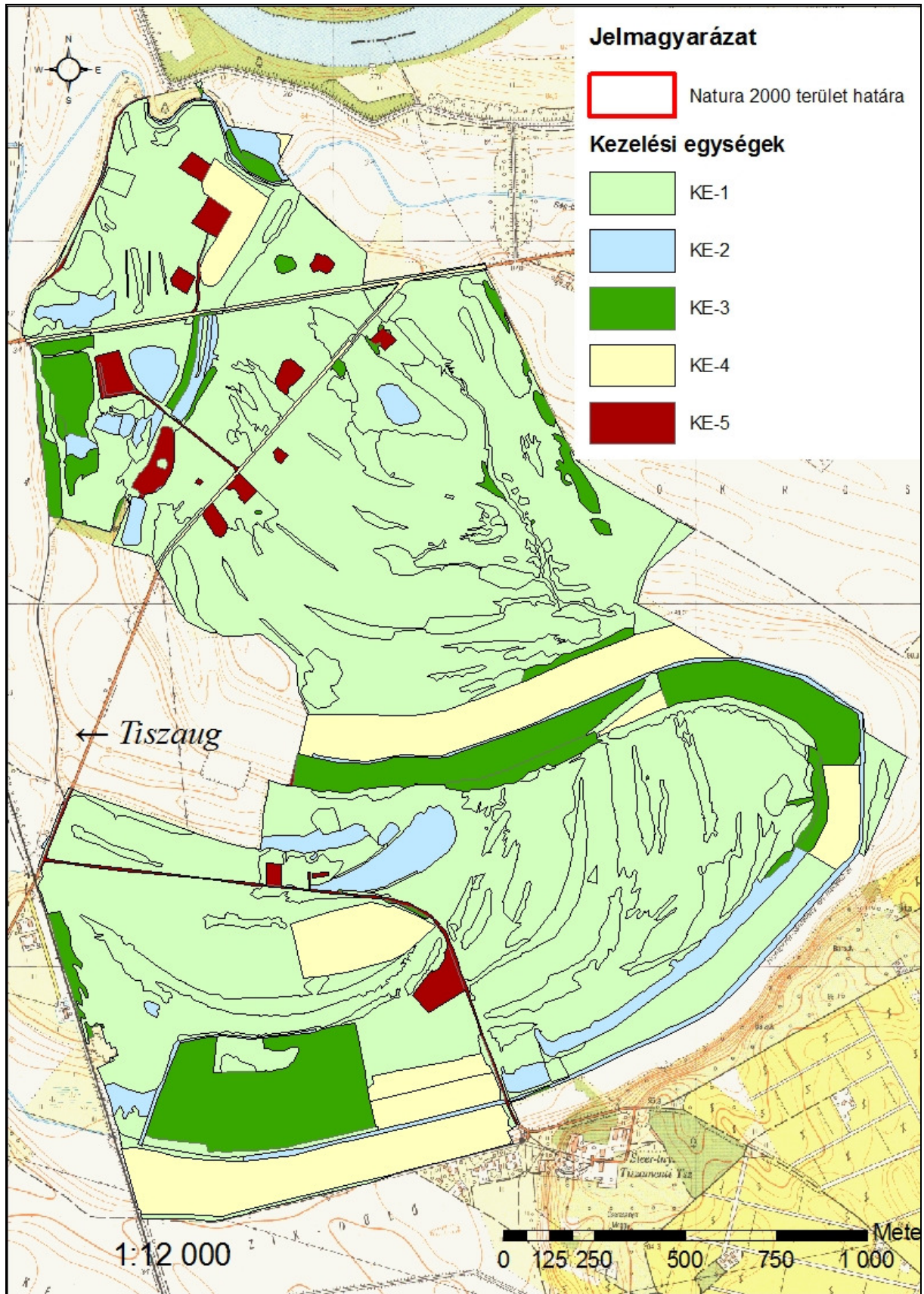
A jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhely monitorozását a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) módszerének alkalmazásával javasolt legalább 3 évente (lehetőleg júniusban) végezni.

A közösségi jelentőségű **kétéltű fajok** monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. Mintavételi helyeket javasolt természetes mocsárfoltokban, valamint kubikgödrökben, árkokban kijelölni. A dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámlálás, a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer. A tervezési területen futó közutakon javasolt a gázolások mértékének vizsgálata útfelméréssel.

Az **ürge** (*Spermophilus citellus*) monitorozását standard NBmR módszer szerinti (lyukszámláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt megvalósítani.

3.2.5. Melléklet

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Tiszaugi Körtvélyes és Bokros (HUHN20157) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület 100 %-a az országos ökológiai hálózat magterület övezete is (ld. 1.6. fejezet).

A terület 48,35 %-a mezőgazdasági termelő szövetkezeti tulajdon, 47,95 %-a magántulajdon, 2,15 %-a önkormányzati és 1,55 %-a állami tulajdon. A terület 1,2 %-a (5 ha) a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját vagyonkezelésébe tartozik. A magántulajdonú területek több tulajdonos között oszlanak meg. Ugyanakkor a nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a területen nem jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Tiszaugi Körtvélyes és Bokros kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Tiszakürt és Tiszaug település közigazgatási területét érintve az alábbi fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
DKC92-V-13	18,53	0,49	KAT20
D17P2-L-13	16,21	13,65	KAT20
D0K92-H-13	37,98	34,08	KAT20
DF6H0-Q-13	21,05	19,37	KAT20
DER90-3-13	97,7	82,32	KAT20
DW7P0-E-13	11,64	10,64	KAT20
DW8W0-N-13	7,05	0,0	KAT20
DYMP0-W-13	22,65	13,12	KAT20
DVQ30-9-13	103,69	99,03	KAT20
DVUP0-1-13	15,57	12,55	KAT20
DVR90-J-13	7,08	4,62	KAT20
DVTH0-R-13	18,5	11,12	KAT20
DWTH0-T-13	35,24	31,18	KAT20

A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 75 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. A gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente különböző összeg lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Tiszaugi Körtvélyes és Bokros fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználatra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Tiszaugi Körtvélyes és Bokros Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet vonatkozó egyes jelenlegi szabályai felülvizsgálatával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Tiszaugyi Körtvélyes és Bokros Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

1. A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
2. A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
3. A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a *Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal* célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken a *Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának* célprogram ajánlható).

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat megvalósítása, illetve pályázat előkészítése. Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. A Pannon szikes sztyeppék élőhelytípus (1530*) kiemelt közösségi jelentőségű, ami a LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzatokkal (Tiszaug, Tiszakürt).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek voltak a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20159.htm>).
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, a vadásztársaságokkal, a gazdálkodókkal, a működési terület szerint érintett vízügyi hatósággal (Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság), zöldhatósággal (Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség), a nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) és erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után **kifüggesztették** a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata

1. **Fórum** (2014. augusztus 12. Tiszakürt, résztvevők száma: 4 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján egy fórum megtartása volt indokolt. Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is. A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a falugazdász, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottokról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végső változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet táblázata tartalmazza.
2. **Terepbejárás** (2014. augusztus 12. Tiszakürt, résztvevők száma: 2 fő): a falufórum után a kJTT természetvédelmi óre által vezetett terepbejárásra volt lehetőség, amely során személyesen meg lehetett tekinteni, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyv vezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.

3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20157.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végső változatába minden esetben a tervező feladata volt.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kjTT kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Tiszaug Körvtélyes és Bokros Natura 2000 területtel érintett települések (Tiszaug, Tiszakürt) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 5),
3. a kjTT területén működő vadásztársaság (Tisza Vadásztársaság) képviselői,
4. területileg illetékes falugazdászok,
5. Nemzeti Agrárkamara
6. Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
7. Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
8. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.
9. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
10. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Tiszakürt település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Tiszaug település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

Helyi gazdálkodók (összesen 5)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Tisza Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Nemzeti Agrár Kamara	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	e-mail, fórum	igen	Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Vízgazdálkodás fejezet adatai
Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórum és terepbejárás (jegyzőkönyv)	igen	Véleményüket (élőhelyek elterjedése, veszélyeztető tényezők, kezelési javaslatok) a szakmai tervező figyelembe vette a fenntartási tervben, illetve a megalapozó dokumentációban.